

ММФ ОДОБРИО СРБИЈИ СТЕНД-БАЈ АРАНЖМАН ВРЕДАН 402,5 МИЛИОНА ЕВРА

Саопштење бр. 09/12
16. јануар 2009.

Извршни одбор Међународног монетарног фонда (ММФ) данас је одобрио петнаестомесечни стенд-бај аранжман у вредности од 350,8 милиона специјалних права вучења (око 402,5 милиона евра, или 530,3 милиона америчких долара) као подршку програму српских власти за одржање макроекономске и финансијске стабилности земље. Према договору, 233,9 милиона специјалних права вучења (око 268,4 милиона евра, или 353,3 милиона америчких долара) може да буде повучено истог тренутка. Српске власти, међутим, закључени аранжман посматрају као аранжман из предострожности и немају намеру да повлаче средства уколико то не буде потребно.

Циљ програма српских власти јесте да се одржи макроекономска и финансијска стабилност у условима светске финансијске кризе. Програм обухвата мере за очување поверења на тржишту које служе као допуна мерама за ублажавање ефеката светске кризе у домаћем финансијском систему. Програм подразумева рестриктивну фискалну политику и буџетски дефицит мањи од 1,75% бруто домаћег производа у текућој години; обуздавање инфлације, уз истовремено спровођење политике руковођено пливајућег девизног курса с циљем олакшавања спољног прилагођавања; јачање спремности за суочавање с кризом; и реформе за подстицање на страни понуде.

Након разматрања програма од стране Извршног одбора, г. Мурило Португал, заменик извршног директора и вршилац дужности председавајућег, издао је следеће саопштење:

"У претходном периоду Србија је бележила снажан економски раст и велики прилив капитала уз умерен раст инфлације, што је довело до стварања високе спољне неравнотеже и рањивости. Пошто су ефекти потреса на светским финансијским тржиштима почели да се преливају у Србију, уравнотежење привреде на новом нивоу кроз осетно успоравање кредитне активности и домаће тражње чини се неизбежним.

Циљ програма српских власти јесте да се, уз подршку стенд-бај аранжмана, адекватно одговори на текуће изазове, те да се сачува макроекономска и финансијска стабилност применом свеобухватног пакета мера. Доследна примена овог програма треба да припреми српску привреду за наставак раста реалног дохотка који би требало да буде уравнотеженији и одрживији.

Предузимају се значајне фискалне мере како би се смањило дефицит у 2009. години. Због процикличности фискалне политике од 2006. па надаље, ограничених могућности у погледу финансирања буџетског дефицита, као и потребе да се обезбеди кредибилитет програма, у овом тренутку нема простора за **релаксацију** фискалне политике. Успоравање раста зарада у јавном сектору и раста пензија, као и друге мере штедње, стварају простор за преко потребне инвестиције у инфраструктуру.

Монетарна политика ће и даље бити усмерена на снижавање инфлације, и то у једном ојачаном оквиру, уз политику руковођено пливајућег девизног курса и спровођење интервенција само с циљем обезбеђивања несметаног функционисања девизног тржишта. У неизвесним економским условима, монетарна политика ће морати да се прилагођава.

Пруденцијална политика вођена у претходном периоду се исплатила и показала као снажна прва линија одбране пред налетом ефеката светске финансијске кризе. Захваљујући пруденцијалним мерама, у банкарском систему су створене велике резерве ликвидности и капитала. С друге стране, те мере су можда и допринеле ризичном задуживању у иностранству. Надлежни органи морају да ојачају финансијску стабилност, и то првенствено бољим праћењем ризика и сачињавањем детаљних резервних планова за непредвиђене ситуације.

Структурна политика треба да буде усмерена на слабу страну економије – страну понуде, како би се постигао уравнотежен и одржив раст и достигао ниво дохотка ЕУ. Програм подразумева приватизацију, реструктурирање, или ликвидацију великог броја предузећа у државном или друштвеном власништву, као и снижење трошкова пословања ради подстицања недовољно развијеног приватног сектора.

Надлежни органи су почели са одлучним спровођењем програма, што улива поверење да ће српска привреда, уз подршку међународне заједнице, успети да превазиђе тренутне потешкоће," рекао је г. Португал.

Најновија економска кретања

Глобална финансијска криза је почела да се прелива на Србију, као и на цео регион, у четвртм кварталу 2008. године. Цене на берзи су се суновратиле; марже на државне хартије од вредности су значајно порасле; становништво је повукло део својих депозита из банака; а, у окружењу високе волатилности и честих интервенција од стране НБС у циљу одржања ликвидности девизног тржишта, дошло је до депресијације девизног курса динара. Привредни раст који је до сада био доста висок, почео је да слаби. Истовремено, преокрет у погледу кретања цена хране и енергије у целом региону довео је до слабљења притисака на укупну инфлацију. Ови резултати били су праћени све већом неравнотежом у погледу спољног биланса Србије. Текући дефицит платног биланса у 2008. години би могао достићи 18% БДП-а мада је до сада прилив капитала из иностранства био сасвим довољан и за финансирање дефицита и за значајан раст девизних резерви.

Као последица, ризици у погледу екстерне стабилности су значајно порасли у постојећем међународном окружењу. Ти ризици одражавају неодрживо висок спољни дефицит; високу спољну задуженост приватног сектора, висок степен евроизације, и слабу извозну конкурентност. Ризици у погледу финансијске стабилности су такође порасли, али су ликвидност банкарског сектора и степен капитализације банака на задовољавајућем нивоу.

Кратак преглед програма

Краткорочно посматрано, програм српских власти, који подржава стенд-бај аранжман, представља добар одговор на нагло погоршање ситуације: према пројекцијама, привредни раст у земљама које су трговински партнери Србије, као и цене кључних извозних артикала Србије, посебно метала, ће нагло успорити раст у 2009. години; а донедавно обилан прилив капитала из иностранства не може се више сматрати сигурним што ће додатно ограничити раст домаћих и иностраних кредита.

Циљ програма је одржање макроекономске и финансијске стабилности јачањем мера економске политике како би се подржало правилно уравнотежење привреде на новом нивоу. Програм мера је усмерен на четири главна циља:

- **Спровођење рестриктивније фискалне политике** током 2009-10, с тим да се у 2009. години државни дефицит ограничи на 1,75% БДП-а, након чега би уследила даља консолидација фискалног сектора током 2010. године. То подразумева спровођење рестриктивне политике доходака у циљу контроле раста плата у јавном сектору као и раста пензија, али и текућих трошкова за неприоритетне намене, чиме се ствара простор у буџету за раст инвестиција у пројекте из области инфраструктуре.
- **Јачање оквира за таргетирање инфлације** уз истовремено даље спровођење режима руковођено пливајућег девизног курса.
- **Коришћење акумулираних резерви** финансијског сектора уз истовремено јачање спремности на суочавање са финансијском кризом.
- **Спровођење политике структурних промена** у циљу налажења решења за основе проблема ниског капацитета привреде у домену производње, штедње и извоза. Основни елементи пакета мера у домену фискалне политике укључују:

Са становишта макроекономске политике, програм мера подразумева пад прилива капитала из иностранства, као и пад домаћих кредита што би требало да доведе до пада домаће тражње, производног раста и инфлације, као и смањења спољне неравнотеже. Према пројекцији, раст реалног БДП-а би требало да се успори на 3,5% у 2009. години, али би у 2010. години требало да поново забележи раст. Упркос депресијацијским притисцима, пад цена примарних производа и успоравање привредне активности довешће, према пројекцији, до постепеног пада инфлације на 8% на крају 2009. године.

Србија је 14. децембра 1992. године постала чланица ММФ-а; њена квота у ММФ-у износи SDR 467,7 милиона (око 541 милиона евра или 707 милиона долара), а у овом тренутку не користи никаква средства ММФ-а. Последњи аранжман са ММФ-ом који је користила до 28. фебруара 2006. године био је Аранжман за продужено финансирање.

Република Србија: Изабрани економски и друштвени показатељи, 2006-10 ^{1/}

	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
			Процена	Пројекција	Пројекција
(процентуална промена, уколико није наведено другачије)					
Економски раст, цене и тржиште рада					
Реални БДП	5,6	7,1	6,0	3,5	4,5
Реални БДП, искључујући пољопривреду	6,3	8,9	5,9	3,9	5,0
Реална домаћа тражња (апсорпција)	6,5	11,8	6,3	2,6	2,2
Потрошачке цене (крај периода) ^{2/}	6,6	10,1	9,5	8,0	6,5
Базна инфлација цена на мало (крај периода) ^{2/}	5,9	5,4	10,5
(као проценат БДП-а)					
Државне финансије					
Приходи	43,6	43,0	42,8	42,0	41,2
Расходи	45,2	44,9	45,2	43,8	42,2
Фискални биланс	-1,6	-1,9	-2,3	-1,8	-1,0
Бруто дуг	42,5	34,2	33,8	30,9	28,3
(12-месечна промена на крају периода, у процентима)					
Монетарни сектор					
Новчана маса (М1)	37,1	25,3	-8,2	18,2	8,7
Шира новчана маса (М2)	38,4	44,5	7,9	5,2	13,5
Домаћи кредити невладином сектору	17,1	36,9	29,6	6,1	12,3
(као проценат БДП-а, уколико није наведено другачије)					
Платни биланс					
Текући рачун	-10,0	-15,9	-17,9	-16,0	-15,4
Извоз робе	21,7	22,0	22,3	20,5	21,7
Увоз робе	42,8	44,9	46,1	42,3	41,6
Биланс размене робе	-21,1	-22,9	-23,8	-21,8	-19,8
Спољни дуг (крај периода)	63,0	61,1	66,6	71,6	75,8
Од чега: приватни спољни дуг	35,8	40,0	46,0	50,8	56,0
Бруто званичне резерве (у милијардама евра)	9,0	9,6	9,0	8,1	8,7
(У месецима увоза робе и нефакторских услуга)	6,7	6,3	6,2	5,1	5,3
Девизни курс (динар/евро, просек за посматрани период)	84,2	80,0	81,5
Реални ефективни девизни курс (просечна годишња промена, у процентима; + означава апресијацију)	6,6	7,2	5,0
Друштвени показатељи					
БДП по глави становника (2008): US\$6,685. Стопа сиромаштва (граница сиромаштва је у 2007. била US\$5 на дан): 6,6%.					
Стопа незапослености (2008): 14%.					

Извори: надлежни органи Републике Србије; и процене и пројекције запослених у ММФ-у.

^{1/} Искључујући Косово (са изузетком спољног дуга).

^{2/} Цене на мало до 2008. У 2009. години престаће се са праћењем индекса цена на мало.